

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 14 juni 2017

Mål nr

T 5582-15

KLAGANDE

FM

Ombud: Advokat PB C

MOTPART

RW

Ombud: Advokat RL

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges dom 2015-10-19 i mål T 4636-14

Hovrättens dom

se Bilaga

DOMSLUT

Högsta domstolen, som inte finner skäl att inhämta yttrande från Swedbank AB eller Svenska Bankföreningen, fastställer hovrättens domslut.

Högsta domstolen förpliktar FM att ersätta RW för rättegångskostnader i Högsta domstolen med 26 500 kr avseende ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

FM har yrkat att Högsta domstolen ska förplikta RW att till honom betala 50 748 kr jämte ränta, på 152 175 kr enligt 2 och 3 §§ räntelagen från den 12 juli 2012 till dagen för delgivning av stämningsansökan, och därefter på 50 748 kr enligt 6 § räntelagen till dess betalning sker.

FM har vidare yrkat att Högsta domstolen ska befria honom från skyldigheten att ersätta RWs rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten samt förplikta RW att ersätta hans rättegångskostnader i dessa instanser.

FM har även begärt att Högsta domstolen ska hämta in yttrande från Swedbank AB alternativt Svenska Bankföreningen.

RW har motsatt sig att hovrättens dom ändras samt att yttrande inhämtas från Swedbank AB eller Svenska Bankföreningen.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. FM tecknade den 1 mars 2010 borgen såsom för egen skuld intill ett belopp om 200 000 kr för fullgörande av Ekner Design AB:s förpliktelser gentemot Swedbank AB. Samma dag lämnade han och hans hustru, till säkerhet för bolagets förpliktelser, en generell pant i form av pantbrev om 300 000 kr i en fastighet. Senare ställde även RW och FL borgen såsom för egen skuld för bolaget. Deras respektive borgensförbindelser beloppsbegränsades till 150 000 kr. Summan av säkerheterna uppgick sålunda till 800 000 kr. Det finns inget uttryckligt inbördes avtal mellan säkerhetsställarna.
2. Sedan Ekner Design AB fått ekonomiska problem betalade FM och FL, i enlighet med av bolaget utställt skuldebrev, till banken 386 945 kr respektive 154 000 kr (dvs. totalt 540 945 kr). På skuldebrevet tecknade banken en överlåtelseförklaring för utövande av regressrätt.
3. FM väckte talan mot RW och yrkade att tingsrätten skulle förplikta honom att betala 152 175 kr (vilket med visst avdrag svarar mot 150 000/500 000 av 540 945 kr) jämte ränta. Som grund för talan åberopade FM att han infriat sitt borgensåtagande och övertagit bankens rätt mot RW och därför på grund av regressrätt hade en fordran mot denne. Enligt FM skulle fastighetspanten inte beaktas vid fördelningen av regressansvaret mellan borgensmännen, eftersom det i bankens kreditvillkor anges att borgensman i förhållande till banken inte på grund av sin borgen har någon rätt till annan säkerhet.

4. RW gjorde gällande att pantsättningen vid fördelningen av regressansvaret var att jämställa med ett borgensåtagande och att fördelningen därför skulle baseras på ett säkerhetsbelopp om 800 000 kr. Han medgav att betala 101 427 kr (dvs. $150\,000/800\,000$ av 540 945 kr) jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning, men bestred yrkandet i övrigt.

5. Sedan tingsrätten genom deldom förpliktat RW att utge det medgivna beloppet och räntan, ogillade tingsrätten yrkandet i övrigt. Hovrätten har fastställt tingsrättens domslut.

Frågan i målet

6. Frågan i målet är om beloppsbegränsad proprieborgen och tredjemanspant ska behandlas lika vid fördelning av regressansvar.

Regressrätt borgensmän respektive tredjemanspantsättare emellan

7. Frågan om regressrätt för borgensmän och tredjemanspantsättare är inte lagreglerad. Det är emellertid en vedertagen rättsgrundsats att när två personer har åtagit sig borgen för samma skuld och en av dem betalat mer än som belöper på honom enligt rättsförhållandet mellan borgensmännen, han normalt har regressrätt gentemot den andre även utan avtal om det (jfr 2 § andra stycket skuldebrevslagen). Motsvarande regressrätt gäller tredjemanspant-sättare emellan, om inte annat följer av deras inbördes rättsförhållande (se NJA 2000 s. 667).

Regressrätt mellan borgensman och tredjemanspantsättare

8. Tredjemanspant innefattar in dubio ett primärt ansvar gentemot borgenären (se NJA 1987 s. 80). Det föreligger i säkerhetshänseende

betydande likheter mellan tredjemanspant och borgen, särskilt proprieborgen med beloppsbegränsat ansvar.

9. Principen om regressrätt borgensmän emellan respektive tredjemanspantsättare emellan grundas bl.a. på att borgenären inte genom att utnyttja sin rätt att välja betalningsväg godtyckligt ska kunna slutligt belasta den ene eller den andre säkerhetsställaren. Detta skäl gör sig lika starkt gällande i situationer då säkerheterna inte är av samma slag, utan det i stället är fråga om både beloppsbegränsad proprieborgen och tredjemanspant. Även intresset av förutsebarhet och likabehandling talar för att dessa typer av säkerheter bör jämföras. Härigenom uppnås också symmetri i det regressrättsliga systemet. (Jfr Gertrud Lennander, Kredit och säkerhet, 11 uppl. 2015, s. 65, Stefan Lindskog, Betalning, 2014, s. 384 samt Gösta Walin och Torbjörn Ingvarsson, Borgen och tredjemanspant, 4 uppl. 2013, s. 317 f.)

10. Om inte särskilda omständigheter i det enskilda fallet föranleder en annan bedömning, bör därför gälla att beloppsbegränsad proprieborgen och tredjemanspant ska behandlas lika. Detta innebär att det finns en ömsesidig regressrätt mellan borgensmän och tredjemanspantsättare i sådana situationer. Fördelningen bör ske efter samma principer som gäller mellan flera borgensmän med beloppsbegränsade åtaganden. Det betyder att fördelningen sker i förhållande till borgens belopp respektive pantens värde.

Bedömningen i detta fall

11. RW har ingått beloppsbegränsad proprieborgen, och FM har såväl ingått beloppsbegränsad proprieborgen som ställt tredjemanspant. Det har i målet inte framkommit någon omständighet som ger anledning att avvika från principen om ömsesidig regressrätt. Fördelningen ska därför ske på grundval av beloppsbegränsningarna i samtliga borgensåtaganden (jfr p. 1) respektive pantens värde.

12. FM har infriat ett större belopp än vad som belöper på honom i rättsförhållandet mellan säkerhetsställarna. Han kan i och med sin betalning göra regressrätt gällande mot RW. Att skuldebrevet överlåtits från banken medför inte att bankens kreditvillkor påverkar regressförhållandet mellan säkerhetsställarna (jfr NJA 2000 s. 667). FMs regressrätt ska alltså reduceras med vad han själv har att svara för i relationen mellan honom och de andra säkerhetsställarna. Hans regressfordran gentemot RW överstiger då inte det medgivna och genom deldom utdömda beloppet. Hovrättens domslut ska således fastställas i denna del.

13. FM har inte visat att omständigheterna är sådana att han har rätt till ränta från tiden för infriandet. Hovrättens domslut ska därför fastställas även i denna del.

Rättegångskostnader

14. Vid denna utgång ska FM förpliktas ersätta RWs rättegångskostnader i Högsta domstolen. Vad RW har begärt i ersättning får anses skäligt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Ella Nyström,
Johnny Herre, Agneta Bäcklund och Lars Edlund (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Frida Barrstrand